

Nada Prkačin bila je uspješna kao studentica, a uspješna je i sada baveći se dokumentarnim filmovima

ODGOVOR JE U JEDNOJ RIJEČI: LUSTRACIJA

Domovinski rat, u kojem je sudjelovala, ostavio je na nju poseban pečat

► Razgovarao: **Marin Jurković**

Nada Prkačin poznata je hrvatska scenaristica i redateljica dokumentarnih filmova. Kao studentica novinarstva dobila je rektorovu nagradu što je bio nagovještaj da će i poslije biti uspješna. To se i ostvarilo. Vicepostulatura joj je tako dodijelila 1. nagradu na nagradnom natječaju za film *In odium fidei – Iz mržnje prema vjeri*, uradak o pobijenim herce-

govačkim franjevcima.

Područje njezina zanimanja povijesne su prekretnice kroz koje prolazi hrvatski narod te posljedice tih prekretnica čije su žrtve obični ljudi što ljube svoju domovinu, svoju obitelj i iznad svega žive katoličku vjeru. Danas je zaposlenica Laudato TV-a (LTV) koji promovira obiteljske i kršćanske vrjednote.

Redateljica ste i scenaristica uspješnog dokumentarnog filma *In odium fidei – Iz mržnje prema vjeri*. Jeste li već prije imali dodira s ovom temom?

Ne, nikada prije nisam podrobno proučavala što se dogodilo sa širokobriješkim fratrima, i ne samo s njima. Povijest sam oduvijek voljela kao predmet, no ne sjećam se da je itko ikada spominjao da su se prilikom ulaska partizanskih-jugokomunističkih postrojbi na pojedina područja i nakon tzv. oslobađanja događali zločini. O zločinima se pričalo i u mojoj obitelji, ali mi je to bilo nešto što je rat podrazumijevao. Tek kad sam i sama svojim očima 1991. vidjela što je zapravo rat, stubokom su se promijenila moja razmišljanja o tom strašnom stanju nekog vremena i nekog prostora, u ovom slučaju hrvatskog.

Kakav su dojam na Vas ostavila saznanja do kojih ste došli tijekom snimanja?

Mučninu, jer su u ratu, kao i poslije njega, stradali mnogi nevini ljudi. I do danas nitko za to nije odgovarao. Mrtvi se ne mogu dići i govoriti u svoju obranu. A dugo razdoblje jugokomunizma učinilo je da svjedoci šute kako bi preživjeli. Onda je došao Domovinski rat i mi smo opet imali neke druge, a u konačnici iste probleme.

Postoji li kakva podrobnost koja Vas se posebno dojmila ti-

jekom snimanja filma ili tijekom njegova prikazivanja?

Puno bih toga ovdje mogla ispričati. Jedno od toga je svjedočenje Ivica Lavrića koji je bio dječak kada su jugokomunistički partizani vodili mostarske franjevce noću kroz grad i naposljetku ih bacili u Neretvu. Rekao je da ga je majka tada probudila i pozvala da vidi kroz prozor što se događa na ulici. Ona je tada bila teško bolesna i uskoro je umrla. U prvi sam se mah začudila zašto je budila dijete kako bi svjedočilo nečemu tako strašnomu, a onda sam shvatila da to dijete jednoga dana mora biti svjedok zločina. Na tome sam joj i ja beskrajno zahvalna.

Jedne ste prigode kazali kako ste tijekom snimanja došli do ključka da je bleiburška tragedija hrvatskoga naroda započela u Hercegovini još u veljači 1945. Možete li taj stav malo pojasniti?

Na žalost, ta je tragedija započela u Dubrovniku i nastavila se u Hercegovini, ulaskom partizana u taj prelijep grad 18. listopada 1944. Nisu ni ušli u grad, a već su s litice bacili 11 mladića koji su bili u ustaškim postrojbama. Potom su slijedila uhićenja viđenijih Dubrovčana, mahom intelektualaca, među kojima je bilo i osam svećenika. Osudili su ih na smrt pozvavši se na nepostojeći sud. Osuda je glasila: smrt strijeljanjem. Smaknuće je obavljeno na otočiću Daksi i to hitcima u glavu. Sada o tome radimo dokumentarni film. Bio je to obrazac što su ga poslije jugokomunistički vlastodršci slijedili praktički u svim gradovima i selima koja su tobože oslobađali. O tome postoji opsežna dokumentacija.

Gdje je sve do sada film javno prikazan i koliko ga je

ljudi, prema Vašim procjenama, uspjelo vidjeti?

Iskreno rečeno, ne znam. Ali organizatori su se uvijek potrudili da dvorane budu pune. Golemo je zanimanje bilo na prikazivanjima u Zagrebu i Mostaru. Nazočili su im članovi obitelji pobijenih, svećenika ili nekoga iz puka. Ne sjećam se da je prošla ijedna, a da se netko nije javio. Tako je bilo i na prikazivanjima po SAD-u, na kojima osobno nisam bila, ali su mi prenijeli dojmove.

U povodu 70. obljetnice bleiburške tragedije za LTV ste snimili i dokumentarni film »Magnum crimen 1945.«. Nastojali ste proniknuti u taj veliki zločin nad hrvatskim narodom u svibnju i lipnju 1945. Što biste izdvojili od svojih dojmova tijekom snimanja?

Nakon svakog dokumentarca mogla bi nastati knjiga. Izdvojila bih ovdje baku Katu Raguž koja i danas u dubokoj starosti živo pamti strašne dane iz mladosti što ju je obilježilo Križni put. Isto tako, izdvojila bih i engleskog publicista i istraživača grofa Tolstoja koji kao da je pao s neba kada je film već bio pri kraju. Njegova rečenica da je Tito bio dobar Staljinov učenik, koji ga je naučio zavaditi vlastiti narod kako bi mogao njime manipulirati, gorka je istinita. Bio je to nauk da jedni ubijaju druge pa će Tito ubojice uvijek imati na svojoj strani. Posljedice toga »učenja« i danas osjećamo.

Na kakav su odjek kod gledateljstva u zemlji i inozemstvu naišla ova dva filma?

Na prikazivanjima je uvijek bilo puno osjećaja. Uostalom, gotovo da nema osobe u Hrvatskoj koja s riječi Bleiburg, tj. onim što on simbolizira, ne će u trenutku naći

poveznicu. Uostalom, i moj je djed prošao Križni put. U Velenju, u Sloveniji, gdje je bio u logoru, i danas je golem spomenik zločincu Josipu Brozu Titu. Bleiburg je strašna tragedija hrvatskoga naroda, i ne samo hrvatskoga, čije posljedice i danas osjećamo.

U određenim krugovima moglo se čuti kako ste za prikazivanje spomenutih filmova u većim gradovima, poglavito u Zagrebu, jedva uspijevali pronaći dvoranu. Je li ta informacija točna?

Na tu bi se temu doista dalo puno toga ispričati. Pokušaji zaustavljanja prikazivanja filmova u pojedinim sredinama, što su činili pojedinci, podsjećaju na to koliko smo duboko zarobljeni jugokomunističkom prošlošću i koliko posla još imamo da istina dođe na svoje. Vrijeme je da konačno kao nacija i društvo izađemo iz teških okova koje su nam nametnuli nositelji jedne mračne i za svako društvo pogubne komunističke ideologije.

Kako tumačite činjenicu da u hrvatskoj javnosti često čujemo izjave protiv revizije povijesti? Zar jedan dokument, jedna izjava ili jedna sudska presuda ne bacaju sasvim drugo svjetlo na neke prijašnje dvojbe, što bi trebalo uvažiti? Što se zapravo skriva iza takve vrste otpora?

Odgovor na to pitanje u jednoj je riječi: lustracija. Dok se god ne dogodi lustracija, naše društvo i naša mlada država tapkat će na jednom mjestu. Moramo se očistiti od pismoznanaca koji nam nude laži kako bi opravdali svoje ideološke prethodnike i sebe kao njihove nasljednike. Oni uživaju u povlasticama u čijim su temeljima i zločini prema pripadnicima vlastita naroda. Jedino nas istina može osloboditi. U njezinu moć čvrsto vjerujem.

Nakon ovih dvaju filmova usli-

Za LTV je snimila nekoliko filmova s tematikom o Drugome svjetskome ratu i poraću. Redovito se tražila karta više tijekom njihova prikazivanja. Bilo je i onih koji nisu željeli iznajmiti prikladnu dvoranu.

jedio je i uradak posvećen Domovinskom ratu. O čemu je točno riječ?

To je moj stari dug prema Vinkovcima, gradu koji je uistinu puno propatio za vrijeme Domovinskoga rata. Film se zove »Dnevnik jednog rata – Vinkovci«. Upravo zahvaljujući onomu što sam kao ratna izviestiteljica doživjela na istočno-slavonskim bojišnicama, nije mi bio problem razumjeti krvavi Drugi svjetski rat. Jedan je moj kolega rekao kako je ono što se događalo 1991. tek jedna od bolnih hrvatskih postaja križnoga, a povijest nas uči, i kružnoga puta. Radila sam mnoge dokumentarce o Domovinskom ratu i, ako Bog da, radit ću ih još.

Otkud uopće tolika strast za dokumentarcima?

Kada sam 1990. završila Studij novinarstva, vidjela sam se kao radijska novinarka. U ratu sam uočila nedostatak toga medija. On je poput prozora, otvoriš ga i to što pušiš kroz njega kao da ishlapi. Televizija je jači medij. Slika govori više od izgovorenoga. Nekada nema riječi

da bi se dočaralo ono što vidiš. To mi se dogodilo na šlepu iz Aljmaša kada su ljudi bježali pred velikosrpskom agresijom. Nisam imala riječi da bih opisala strahote koje sam vidjela. A u mojoj potrazi za istinom upravo su dokumentarni filmovi ti kojima možeš pokazati njezino moćno lice.

Filmovi su snimani u produkciji LTV-a, novom pothvatu u hrvatskom medijskom prostoru. Dio ste cjelokupne priče pa nam to malo približite.

Božić je vrijeme početka našega emitiranja. Živo je, rade se emisije punom parom. Okružena sam mladim pametnim ljudima prožetim energijom, voljom i vjerom. Ksenija Abramović, kao voditeljica cijeloga projekta, preuzela je na sebe veliku obvezu. Mislim da glavne uvjete imamo, a gledatelji će već s punim pravom reći svoj sud. Ukratko, LTV je televizija koja promiče kršćanske i obiteljske vrijednosti. Vjerujem da ćemo biti dragi gosti u domovima i vaših čitatelja.

Snimili ste film i o generalu Anti Gotovini zbog čega ste imali problema. Kako na njih gledate s vremenskim odmakom?

Dokumentarni filmovi s vremenom samo dobivaju na vrijednosti. Ono što se događalo hrvatskim ge-

Rijetkima je poznata činjenica da Vi zapravo vučete korijene s prostora Hercegovine?

Moji su roditelji iz istočne Hercegovine, iz Crnića. Otac je još kao dijete za vrijeme Drugog svjetskog rata izbjegao prvo u Vojvodinu, a onda u Slavoniju. Često je dolazio kao mladić rodbini pa je tako upoznao i moju majku, rođenu Bošković. Jedini uvjet koji je postavila za udaju bio je da je »izvor vode što bliže kući«. Nije ni čudo kad se navukla kanti s Klokuna. Kada je čula da je bunar odmah pokraj kućnoga praga, što jest i danas, mislila je da se udaje u drugu Ameriku. Mislila i prevarila se. Djed je ipak odabrao lijep dio Slavonije, okolicu Požege. Ponosna sam na svoje hercegovačke korijene, ali Slavonija je moja ljubav zauvijek.

Kakvi su namumi za budućnost? Možemo li uskoro očekivati još koji dokumentarac zbog kojeg će se pred kinodvoranama čekati u redovima?

Trenutno radim na sažetku znanstvenoga skupa »Nadbiskup Stepinac i Srbi u Hrvatskoj u kontekstu Dru-

gog svjetskog rata i poraća« koji je održan 24. studenoga u Zagrebu. Tamo je uistinu bilo sjajnih izlagača. Laudato TV je sve snimio i ima puno sati materijala koji trebam sažeti u jedan. Mislim da će biti jako zanimljivo zbog teme i sudionika. I spomenuti film o dubrovačkim žrtvama, čiji će naslov biti »U ime naroda Jugoslavije«, gotovo je snimljen pa ćemo, ako Bog da, moj dragi samozatajni kolega snimatelj i montažer Ivan Lovrić i ja ovoga siječnja imati puno posla u montaži. ✍

Prepuna dvorana na pretpremijeri u Zagrebu filma *In odium fidei – Iz mržnje prema vjeri*

neralima Anti Gotovini i Mladenu Markaču tek je obrazac. Kao što se uostalom događalo i blaženom Alojziju Stepincu i mnogim drugim mučenicima za Hrvatsku. Oni su zapravo žrtve preko kojih se udara na cijeli hrvatski narod. Osuda njima, tim čudorednim okolicama hrvatskoga naroda, osuda je svima nama koji ljubimo Hrvatsku. Nije mi jasno zašto oni koji lažno sude konačno ne shvate da laži mogu trajati jedno vrijeme, ali da istina nađe svoj put.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, IX., 1 (16),
Široki Brijeg, 2016., siječanj – lipanj, 2016.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14,
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada
13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

- a) poštanskom uputnicom
- b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Polako se približava još jedna obljetnica, 71., jugokomunističkoga ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca i mnoštva puka Božjega, a progoni i tamnice dovikli su se sve do Domovinskoga rata ili pada jugokomunizma. No, u našem društvu, s obiju strana granice, kao da vrijeme klizi unatrag. Bili smo pošli pa stali i sada ponovno plovimo jugokomunističkim vodama uz svesrdnu pomoć skrivenih i neskrivenih središta moći. Ali ne damo se mi, bilo je i težih vremena.

Danas se zaista vidi tko je za demokraciju, a tko za totalitarizam. Teška vremena čiste nas od naslaga i pokazuju onakvima kakvi u svojoj nutrini jesmo. Hvala Bogu, Crkva u Hrvata nije podlegla sirenskim pozivima i napadajima. Reka bih da je još čvršća nego što je bila. Shvaća da je Stepinčev put onaj jedini put koji nas ne će odvesti od nas samih jer je duboko ukorijenjen u put Isusov. Mučeništvo se pokazuje ne kao poraz, nego kao zvijezda vodilja. Ona druga zvijezda, što su nam je veličali dugih desetljeća, propast je i hrvatskom će narodu krenuti nabolje čim je se otrese, zajedno sa svim pripadajućim sličnim namislama.

U ovom broju donosimo dokaz tko je zapravo kriv za ubojstvo naših članova te drugih svećenika diljem naše domovine. Mlad i darovit povjesničar Vladimir Šumanović imao je otvorene oči kada je u jugokomunističkoj literaturi tražio skrivene odgovore na ono što nam se dogodilo. Mnogi su to čitali, ali nisu vidjeli. On

jest i stoga je, zajedno s drugima njemu sličnima, nada za našu bolju budućnost. Ona se, naime, gradi na istini, a ne na zabludama iz prošlosti.

Dijelovi naše društvene zajednice i dalje su svjesni svoga poslanja. Grad Široki Brijeg, čiji su korijeni u dolasku hercegovačkih franjevaca u taj kraj, odužio se njihovim pobijenim članovima i čita-vom jednom ulicom. Naziv joj je Ulica pobijenih franjevaca. S pravom. Prolazi preko jednog franjevačkog žrtvoslovnog mjesta, mlinice i hidrocentrale te joj je to najprimjereniji naziv. Jugokomunizam je, prije nego što je pao, mislio da će pravljenjem ceste (a lagano je mogla proći samo s druge strane rijeke) zatrti to mjesto. Ali time ga je očito samo još više naglasio.

Želeći sačuvati uspomenu na pobijene franjeve, već smo u prošlom broju najavili da smo prišli zaštititi ratnog skloništa koje je postalo simbol jugokomunističkog ubojstva hercegovačkih franjevaca. Sada su se radovi razbuknuli i ujedinili ponovo franjeve i puk na istome zadatku. Istaknimo da je taj puk darivao kamen od svojih starih kuća za potrebe zaštite umjesto da je nešto na njemu zaradio prodajom tako dobrodošlom u ova krizna vremena.

Pobjeda nije u njihovim, nego u našim rukama. Povjerujemo taj istini te neka nam je svima

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Nagradni natječaj	39
Istraživanja	15	Utamničnici	41
Stratišta	26	Podsjetnik	45
Pobijeni	30	Povijesne okolnosti	52
Glas o znakovima	35	Povjerenstva	54
Djela pobijenih	36	Razgovor	56
Odjek u umjetnosti	38	Iz Vicepostulature	59